

ренесансът на трамбованата глина

арх. Георги ГЕОРГИЕВ

Има несъмнена магия в обитаването на сграда с дебели глинени стени. Трудно е да се опише, но е лесно да се заяви. Само пристъпи навътре в такъв дом през някой горещ летен ден, и ще го почувстваш веднага. Прохладно е, разбира се - всеки знае, че глинени те къщи са „топли през зимата и хладни през лятото“, - но тук има и нещо друго. „Тихо е, чувстваш се някак си извън времето, невероятно солиден и устойчив - много различно от другите къщи. Аз усещам сигурност тук... мигновен комфорт... сякаш съм в някаква антична сграда, която разказва своите тайни вековни истории.“ Това ми каза веднъж един собственик на дом от трамбована глина, крачейки в жилището си като към прегръдката на своята любима.

Дейвид Истън

Строителството с кирпич, трамбована глина или измазан с глина плет за много хора все още е символ на бедност. Въпреки че 1/3 от човечеството живее в жилища от глина, хората обикновено се мръщят скептично, когато се говори за нея като строителен материал на бъдещето. През последните 20 години обаче все повече университети, научни институти и фирми се включват във възраждането и разработването на технологии, използващи непечената глина като основен строителен материал. Една от тези технологии е наречена „трамбована глина“. Всъщност терминът „глина“ не е съвсем точен. Използваният материал е влажна смес от около 20% глина и 80% пясък и други добавки. Понякога като стабилизатор се добавят и 3-5 % цимент. Стените от трамбована глина са значително дебели - 50-60 см. Сградите се строят с подвижен „плъзящ кофраж“, най-често от водоустойчив шперплат. Строителната смес се полага на слоеве, които се трамбоват до уплътняването им (около 50% от първоначалния обем). Трамбова се с пневматични или ръчни трамбовки, като кофражът може да бъде преместен почти веднага. Завършената стена наподобява седиментен блок.

Изразът „Новото е добре забравено старо“ е особено подходящ в случая. От 10 000 години този древен начин за строителство е познат навсякъде, където е имало подходяща глина. Старите цивилизации на Близкия изток - Асирия, Вавилон, Шумер и Акад, Персия - са строили основно с кирпич и трамбована глина. Много археологически паметници по целия свят свидетелстват за тази древна технология - Чатал Хюйюк в Турция, Харапа в Пакистан, Аklet-Атон в Египет, Чан-Чан в Перу, Духерос близо до Кордова в Испания и много други. Великата китайска стена е построена от камъни и трамбована глина преди 6000 години. Този начин на строителство не се ограничава само в районите със сух климат. По времето на Римската империя широко се разпространява и в Европа. Трамбованата глина, наречена във Франция *pise de terre*, е бил от 2000 години доминиращ строителен метод по поречието на Рона. Използвани са идеалните за тази цел почви, отмивани от Алпите. Дори и днес около 15 % от селските къщи в тези райони са направени от трамбована глина. В края на XVIII век френският строител Франсоа Контеро „открива“ *pise de terre* в околностите на Лион и започва свои експерименти. През 1788 година той основава в Париж училище, което спомага за развитието на този метод предимно в селските райони. Контеро представя трамбованата глина: „*Дар от Провидението... подарък, който Бог е направил за всички хора. Ако селското стопанство е основата за всички науки, pise е първото от всички изкуства... Фабриците ще се умножат с pise и търговията ще процъфтява... Този начин на строителство трябва да се употребява от край до край в цялото кралство, за благоприличието на селищата и честта на нацията, да се запази дървото, което се използва с такова изобилие в строителството, да се избегнат пожарите, да се предпазят работниците от студ и жегата, и в същото време да се предпази и съхрани тяхното здраве, и за толкова много други причини, твърде дълги за изброяване...“* Доста ентусиазирана и крайна оценка, дадена още в началото на индустриалната революция. Какво ли би станало, ако последвалото бързо развитие бе следвало макар и частично тези идеи? Може би щеше да ни спести част от екологичните проблеми днес.

